

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІХРОМІЇ ХРАМІВ ЛЬВІВЩИНИ 1990–2015 років

Період 1990–1995-го в українському сакральному мистецтві характеризується певним хаосом, що був пов'язаний з розривом мистецьких традицій іконопису, відсутністю належного контролю з боку Церкви і відповідної навчальної установи, яка б готувала фахівців у даній галузі. Лише 1995-го у Львівській академії мистецтв було відкрито кафедру сакрального мистецтва. За двадцять років діяльності кафедра виховала не одне покоління талановитих іконописців, які своєю працею розвивають та примножують кращі здобутки українського сакрального мистецтва в Україні та світі. Закономірно, що найбільша кількість сакральних об'єктів, виконаних випускниками та викладачами кафедри, знаходиться саме на території Львівщини.

Від початку 1990-х на Львівщині професійно розписано багато храмів, які ще не висвітлені або недостатньо висвітлені в мистецтвознавчій науковій літературі. Також немає комплексного фахового мистецтвознавчого дослідження, яке б давало розуміння новітніх тенденцій в розвитку храмової поліхромії на теренах Львівської області та й України загалом. Немає фахового дослідження іконографії та мистецької стилістики храмів Львівщини 1990–2015 років. Не здійснена каталогізація, фотофіксація та систематизація існуючих пам'яток цього періоду. Не є відомим загальне число храмових поліхромій, виконаних за цей час.

За останні 25 років спостерігаємо значний розвиток храмової будови на теренах Львівської області. Під терміном «поліхромія» ми розуміємо стінописи інтер'єрів українських храмів (фрески, розписи, мозаїки, сграфіто, а також вітражі). На підставі дослідженої нами сотні храмів Львова з'ясовано, що 55 із них оздоблені поліхроміями, виконаними впродовж 1990–2015 років; також зафіксовано сім храмів Львівської області, поліхромія яких відповідає часовим рамкам нашого дослідження. Здійснено умовний стилістичний поділ пам'яток на три групи: виконані в неовізантійській, реалістичній та модерністичній манерах стінопису. Неовізантійська манера передбачає зв'язок з іконографічними схемами візантійського періоду, характерними особливостями якого є високий рівень стилізації та площинність зображення. До неовізантійської манери ми також відносимо стінописи, що мають зв'язок з українським іконописом княжого періоду (XI–XIV ст.), оскільки

він бере свій початок від візантійського мистецтва. В якості прикладу можемо навести храм свв. Володимира та Ольги у Львові, чи Різдва Богородиці в Новому Роздолі, виконаний іконописним гуртом «Фавор» під керівництвом Костя Марковича, викладача кафедри сакрального мистецтва Львівської національної академії мистецтв. До цієї групи також належить об'єднання «Кипріяни» під керівництвом Олексія Чередніченка, випускника кафедри СМ, що виконало розписи храмів у Золочеві, Угерську, Котлові та Сасові. Варто зазначити що концепція підготовки фахівців у галузі сакрального мистецтва на базі кафедри, яку розробив її засновник та чинний завідуючий професор Роман Василик, передбачає виховання іконописців на основі українського іконопису XI–XV ст. До другої групи належать храми, стінописи яких виконані в реалістичній манері. Їм притаманний академізм, присутність анатомічної побудови та детальне світлотіньове моделювання форми. Пам'ятки цієї групи є близькими до мистецтва епохи відродження та класицизму. Як приклад — храм свв. безсрібників Козьми та Дем'яна по вул. Лисенка або храм Святих Апостолів Петра і Павла у Рясному-1, який розписувала група іконописців під керівництвом Ігоря Орищака. До третьої групи належать стінописи храмів, у яких застосовано абсолютно нові авторські стилістичні прийоми, не подібні на інші поліхромії. У такому напрямі працюють Святослав Владика (також випускник кафедри СМ, в його доробку розписи храмів Різдва Богородиці на Сихові та Положення Поясу Богородиці), Іванка Крип'якевич-Димид (каплиця Стрітіння Господнього Українського католицького університету). Також багато іконописців працюють у манері еkleктизму, поєднуючи різні стилі та напрямки — наприклад, автори розписів храму Введення в Храм Пресвятої Богородиці на Сихові чи поліхромії храму Благівіщення по вул. Пасічній. Подальше вивчення іконографічних особливостей поліхромій храмів дає можливість виділити два підходи: традиційний та новаторський. До першого як правило належать храми, розписані в неовізантійській та реалістичній манерах. Другий підхід спостерігаємо здебільшого в модерністичних поліхроміях. Певним новаторством видається зображення у стінописах храмів видатних діячів сучасності, як позитивних, так і негативних, до прикладу, в поліхромії храму Богородиці Неустанної Помочі по вул. Вахнянина у Львові та розписи церкви в с. Верин Миколаївського району. Хоча це новаторство є доволі давньою традицією, що сягає ще часів візантійського мистецтва. Окремої уваги заслуговують постаті новомучеників, а також історичних та духовних провідників українського народу. Також мусимо з сумом констатувати той факт, що велика кількість храмів розписана

на низькому професійному рівні, що проявляється як у технічному виконанні, так і в небажанні творити щось нове, коли відомі живописні твори на сакральну тематику просто переносять на стіну, навіть не стараючись щось змінити. Проте варто зазначити, що, незалежно від підходу, на пряму чи рівня виконання, майже усі стінописи об'єднують бажання іконописців творити нове українське сакральне мистецтво на національному ґрунті, використовуючи для цього різноманітні іконографічні та стилістичні засоби.